



A budai muzsikusok

– Renner! Indulás.

– Megyek.

Korlátba kapaszkodva ereszkedik le a lépcsőn. Mint az öregemberek. Talpát két napja nem verik, korábbi kezelések miatt érződik minden lépés új botütésnek. Lüktetés feszíti dagadt lábfejét. Saját cipő rá se megy. Raktárból hoztak fel neki nagyobbat. A manzárdból a földszintre ér, és megérti, hogy a lábakra nehezedő súlyt és fájdalmat nem csökkenti a kar erőfeszítése. Viszont lassan, lépésről lépésre hozzá lehet szokni.

Járni jó, még ha fájdalmas is. Jobb, mint lökéstől, rúgástól előre zuhanni, padlón gurulni, bakancsok közt mászni.

A kocsibeállóban az ő kisteherautója áll. Mondták neki, hogy elhozzák a gyárból, és hallotta fentről, ahogy beálltak vele, de elhinni nem akarta. Tényleg az ő Adlere. A falaktól egyenlő távolságban álltak le vele. Ügyes volt, aki csinálta.

A rakodótér ajtaja nyitva. Bent a padlón a testek. Ponyvát nem terítették alájuk. Ha valamelyik vért ereszt, bemocskolja a kocsit. Mindegy, alkalomadtán ki lehet takarítani, vasa a vér nem eszi be magát. Fejjel az ajtónak három hever, mások, nem látszik, pontosan hányan, fordítva lettek betéve. Cipő egyik lábán se maradt. Meztelen talpak, szakadt harisnyák, sötét foltos zoknik vegyesen.

Míntha a hozzá tartozó nők nem lennének köztük. Vagyis az ígéretnek megfelelően életben hagyták őket. De azért megkérdezi attól a fegyverestől, aki lehozta, hogy bemehet-e hozzájuk. Hogy elköszönhet-e tőlük.

– Csak egy perc...

– Nem lehet. De ne félj! Megvannak.

Barátságosan hangzik ez a kiegészítés. Robinak hívják a fegyverest, az arca értelmes. Renner nem emlékszik, hogy ez is ütötte-e. Valószínű, hogy ütötte, de biztos nem tartozott a legbuzgóbbak közé. Akkor tehát indulni kell.

– Több nem jön? – kérdezi Renner.

– Ma ennyi – válaszolja Robi.

Becsukják az ajtót. Robi kopog a kapun, és kiszól, hogy indul a fuvar. A kapuőrök először csak résnyre nyitják a kaput, az egyik lövésre készen tartja a puskát.

– Én vagyok, nyithatod.

A kapu kitárul. Hideg levegő jön be a Városmajor-utca felől. Egy valamire nem lehet panasz a Városmajor-utca 37.-ben: fűtenek rendesen. Jut a melegből a kocsibeállóba is.

– Kocsikázni megy a Robi.

A kurbli a helyén van. Robi elveszi, és a jármű orrához lép. Renner beül a vezetőülésbe.

Ha a motor beindul, és ő gyorsan sebességbe vált, keresztül hajthat Robin, és elroboghat. Ki az éjszakába. Most nem számítanak rá az örök. Mire lőhetnek, már késő.

Robi beilleszti a kurbli. Fölnéz. Neki is beugrott? Hogy mi van, ha az a lila, lüktető láb tiszta erőből a gázpedálba lép?

Robi lehajol, teker egyet a kurbli. A motor elsőre indul, és visszarántja a kurbli, de nem túl erősen. Renner üresben tartja a váltót, míg a másik kihúzza a kurbli, és beül mellé.

Az egyik kapuőr búcsút int. Lehet, hogy ez már Rennernek is szól, De csak Robi int vissza.

Renner balra veszi az irányt, a Csaba-utca felé.



Nem hajtott keresztül Robin. Már itt ül a jobbán, az oldalán pisztoly – ilyen sansz sokára adódik újra. Ha lesz még egyáltalán.

Hogyha áthajt rajta, és most teljes gázzal robog lefelé a Csaba-utcán az Adlerével, akkor nyugodt lehetne? Nem, hiszen ott maradt a házban a két nő, miatta biztos kivégzik őket. Föltéve, hogy eddig nem lettek elintézve. De még ha értük nem kéne aggódnia, akkor is ott van az anyja és a kislánya. Odaát az Újlipótvárosban. Pontosan tudják az utcát, házszámot, emeletet, ajtót. Ő pedig már azt tudja, hogy ezeknek semmi skrupulusuk nincs a tekintetben, hogy helyénvaló-e nőket és gyerekeket bántalmazni. És azt is tudja, hogyan csinálnák. Végignéznék az idős nővel, mint vetkőzetik le és kezdik gyötörni a hároméves kislányt. Utána a kicsinek kéne néznie, ahogy a nagyanyjáról letépik a ruhát. Ahogy különféle eszközökkel gyötrik ráncos, fehér testét. Igaz, most megpróbálhatott volna odarobogni, és elhozni őket, és velük együtt menekülni tovább. A Margit-híd nincs, félig berobbantották, a Lánchídon kéne átmenni. Kérdés, az őrsegen hogy jut át. Átszáguld a budai hídfőnél? Rendben, a pesti oldalon állók már felkészülten várják, és kilövik. Viszont ha Budán higgadtan megáll, és kiszól, hogy „kitartás, hullákat hozok a Tizenkétkerből”, akkor nagy valószínűséggel átengedik. Igen, meg is lehetett volna csinálni. Miért nem csinálta meg?

Még mindig megcsinálhatja. Csak a Robit kell hozzá kiiktatni.

És kitalálni, hogyan tovább, ha elhozta az anyját és a kislányát az Újlipótvárosból. Hova tovább.

Vagy begyorsítani, míg lejt az út a Széll Kálmán-tér felé, lendületből felrobogni az emelkedőn a Főposta mellett, mintha síugró sánc volna, és aztán elszakadni az úttól, szabadon repülni a tér fölött, majd lezuhanni, szétzúzódni, felrobbanni az autóval. A halálba vinni ezt a nyilas Robit. Hozzákeveredni a rakomány halottaihoz. Másra hagyni az elta-
karítás gondját.



Tiszta az ég, csillagos. Reggel és délelőtt erősen ágyúztak, most csak nagy ritkán hallat-
szik egy-egy lövés.

Szó nélkül ülnek egymás mellett. Nemcsak a gondolatai kötik le Rennert, az útra is erősen figyelnie kell. Elsötétítés van. Váratlan helyeken romok és roncsok terpeszkednek az úttestre.

A Krisztina-körútnál kérdezi meg, hogy merre.

– A Dunához.

– Rakpart?

– Híd.

– Lánchíd?

– Tegnap kellemetlenségünk volt ott. Ma ne arra menjünk! A németek miatt. Úgy csinálnak, mintha az övük lenne. Menjünk az Erzsébet-hídra!

– Rendben – feleli Renner, a készséges sofőr. Egy hete még úr volt, vasgyáros. Habár a teherautóját legtöbbször maga vezette. Robi pedig munkás volt, még ha nem is az ő gyárában. Egyébként két hónapja nem jár be, fegyveres pártszolgálatos.

Párásodik a szélvédő. A törléshez használt szarvasbőr a helyén, vezetés közben Renner egy részt megtisztogat. Robi nyújtja a kezét a szarvasbőrért: jó mitfahrerként tovább dörögli az üveget.



A Krisztina-körúton halad, és nem gyorsít harminc fölé. Az emberek a platón így is, úgy is halottak. A folyó ugyanúgy folyik, mint amikor még éltek, és ugyanúgy fog folyni, ha már benne lesznek. Nincs miért sietni. Oldalán a fegyveres nyilassal, háta mögött a raktérben hat-nyolc hullával. Kisteherautója körül a várossal, amiből most éppen az hiányzik, ami az ő szemében várossá teszi a várost: az esti fények. Gázlámpák puha fénybolyhai, lakásablakok függönyei mögött világító csillárok, homlokzatokon vonagló dzsesszes neonbetűk. Mint ahogy a lehetőség is hiányzik, hogy irányt vegyen egy bár felé, italt kérjen, és bámulja a ringó testeket, beszélgetést kezdjen egy nővel. Vagy felmenjen a szeretőjéhez. Ennek ellenére jólesik kint lenni, napok után először, és vezetni. Hát ezért nem gázolta el Robit? Hogy ne kelljen az ismeretlenbe menekülnie, és komótosan vezethesse a kisteherautóját?

Nem tudja, hány óra lehet. A karóját a kezdet kezdetén elszedték tőle, ahogy a gyűrűjét, a cigarettatárcáját, minden értékét. Ezekből semmit se kapott vissza. A télikabátját az egyik vezető vette használatba, látta rajta előző este. Neki pedig hoztak egyet helyette. Miután életben hagyták, és feladatot adtak neki. Vállban szűk, és az ujjá rövid. A jobb zsebében zsebkendő. Renner a balban szokta tartani. Egyelőre hagyja, ahol van, nem teszi át.

Kezd kicsit bemelegedni a vezetőfülke, Renner kigombolja a felső gombokat. Sajogva hiányzik a saját kabátja. Amiben most a nyilas vezető jár-kel. Árpádsávós szalagot tűzött a karjára. Most aztán láthatóvá lett, milyen egyszerű a világ: a vadászok lehúzzák az elejtett vadak bundáját, és magukra öltik.

Konkrétan a saját helyzete egy fokkal mégis bonyolultabb: ő, Renner, egyszerre nyúzott vad, és a vadászok csapatának tagja, akit más valaki gereznája melegít. Ha jól viselkedik, idővel karóra tiktakolhat ismét a csuklóján? És egyszerűbb lesz a képlet?



Renner nem szereti az egyenruhákat, és rangjelzésekre se vágyik. Mostani szorult helyzete részben ennek köszönhető: az október közepén hatalomra került kormány mozgósítási rendelkezése szerint be kellett volna vonulnia. Valahányszor valaki rákérdezett, hallott-e a mozgósításról, azt mondta, nem foglalkozik vele. Évekkel ezelőtt, Észak-Erdély megszállásakor mozgósítva lett Renner is az oldalkocsis motorjával együtt, azt végigcsinálta, de nem élvezte. Akárhány frissen ácsolt diadalkapu alatt pöfögött át, akárhány üdvözlő szavalatot hallgatott végig. Egyenruha annak való, aki a maga tudása szerint nem képes rendesen felöltözni, úgy, hogy kedvük legyen ránézni a nőknék. Rangjelzés annak való, akin nem látszik, hogy legalább kicsivel többet ér az épphogy embernek számító alakoknál. Tényleg, miért irigyelné a katonatiszteket? Renner tizennégyben született, egy olyan országban nőtt fel, amit a büszke vitézei háborús helyzetben nemhogy gyarapítani nem voltak képesek, de a határait tartani sem, majd ezek után, ahelyett, hogy szerényen félreálltak volna, rászabadultak az országra, és minden szinten a kezükbe vették az irányítást. A gazdaság összeroppant, Rennerék családi vállalkozása tönkrement. Renner apja megbetegedett, és meghalt. Az anya ott maradt két kisfiúval. Renner nem tett fogadalmat, nem ígért az anyjának semmit, csak tanult és készült, és segített nevelni az öccsét. Dadogott – elhatározta, hogy abbahagyja, kész, nem dadog tovább. Külső segítség nélkül megoldotta a feladatot. Mint amikor a csuklást küzdi le valaki pusztán úgy, hogy odafigyel, és nem hajlandó tovább csuklani. Az önfegyelmző módszer mellékhatásaként a beszéde las-

sú, egész mozgása lomha lett. A megfontoltság viszont javára vált. Azután egy nagynénje meghalt, és Rennerékre hagyta a vagyonkáját – Renner anyja bízott a fiában, engedte, hogy elinduljon a maga útján.



– A többi nőcskét, akiket a gyáradból behoztunk, azokat is mind basztad?

Ha választani kell, elismerés több van a kérdésben, mint elítélés.

– Á, nem mind.

– Hány zabigyereked van?

– Egy sincs.

– Na, ne izélj! Orvoshoz vitted őket? Nem tilos az? Neked tényleg mindent szabad volt?

Hány abortuszt finanszíroztál?

– Egyet se.

Egy héttel ezelőtt válasz nélkül hagyott volna minden ez irányú kérdést. Vagy kikéri magának. Igaz, akkor senki nem is kérdezett tőle efféle. Egyvalaki kivételével. Laci az alkalmazottja, aki gyerekkora óta ismeri. Egy házban nőttek fel, itt Budán, a Hattyú-utcában, együtt jártak iskolába, a Jurányiba, együtt moziba és a grundra. Kövérkés, alacsony muksó. Amennyire hálás lehet neki a foglalkoztatásért, a kényelmes és biztos állásért, annyira irigyelheti. De ez csak az utóbbi napokban, a fogságban öltött fel Rennerben. Mikor azt latolgatta, ki dobta fel. Lacinál végül valószínűbbnek tűnik két másik alkalmazottja, Marcsi és Zsuzsi. A gyár az ötödik kerületben működik, természetesen vannak ott is nyilasok, azok se a szelídségükről vagy a kényelmes tempójukról híresek, hozzá mégse ők, hanem a tizenkettedik kerületi szervezet szállt ki. Mármost Marcsi és Zsuzsi, akiket nemcsak a munkagépnél és az íróasztalnál használ – egyikük tisztviselő, a másik munkásnő –, mielőtt hozzá szegődött, a MOM-ban dolgozott, de továbbra is a Tizenkettedik kerületben lakik. Laci nem lett behozva, se velük, se utánuk. Egyébként Marcsi és Zsuzsi sem.

– És a három nővért, akiből elsőre csak a két nagyobbat hoztuk, és két napra rá Ilonkát, a legkisebbet? Azokat basztad?

– Őket? Ja, őket nem.

Hazudik. Nem akarja, hogy Robi túlzottan irigykedjen rá. Igaz, most már mindegy. Robi rájuk mászhatott a Városmajor-utcában, ha akart. Ahányszor csak akart.

– Kár, hogy kihagytad. Csoda egy csokor.

Volt. Teszi hozzá magában Renner. A virágok szárát elnyiszáltatok.

Az Erzsébet-hídhöz érnek. Magyar őrség mozdul. Robi az oldalsó ablakhoz tartja a karszalagját, az elég, az őt továbbot int a puskájával.

Szar lehet éjjel a hidegben a híd végében. Itt fogják megvédeni a nemzetet. Nem lehetnek ennyire hülyék. De. Lehetnek.

A híd közepe előtt áll le, hogy még kényelmesen átférhessen a felső feszítőív alatt, amikor majd kimegy a korláthoz. Jární hagyja a motort. Abban a reményben, hogy hamar végez a rakodással. Behúzza a kéziféket, és kiszáll. A Duna fölött metszőbb a hideg, mint ahogy a Városmajorban érezni lehetett. Renner körülnéz: se Buda, se Pest felől nem közelít senki és semmi. Túloldalt Robi is kiszáll. Egyszerre érnek a hátsó ajtókhöz. Kinyitják jobbról-balról.

Renner tisztában van vele, hogy nincs értelme halogatni a rakodást. A hullákat a Dunába kell dobni. Jobb lenne kesztyűben, de ha nincs kesztyű, akkor így, pusztá kézzel. Kevésbé hajlamos az iszonyra, mint általában az emberek. Felesége nagybátyját, akinek hasi műtete volt rákból kifolyólag, és otthon ápolták, ő kötözte újra mindennap. Vért és genyinet törülgetett, és miközben mindenki más elfordult, Renner nyugodt hangon társalgott a beteggel. Autókról, szivarokról, konyakokról.

Elsőnek egy férfit húz ki. Retteg, hogy mégis a nők közt van a felesége vagy a szeretője. Vagy mind a kettő.

A férfi fejjel kifelé fekszik. Renner a hóna alá nyúlva emeli meg. Nyitva a szeme, szája. Feje, ami Renner mellére billen, csupa alvadt vér. Na, hát mégis jó, hogy nem a saját télikabátjában kell intéznie: sajnálná. Első napokban együtt voltak a fogdán, vagyis a Város-

major-utca 37. földszinti fürdőszobájában. A sarkak koppanva érnek a kövezetre. Renner szánja, de nem tudja kíméletesebben intézni a dolgot. Hátrálva, a hullát maga után húzva indul a hídkorlát felé.

Égett szőr szaga csap az orrába. Cigaretta paraszával, meggyújtott újságpapírral pörzsölték ezt az embert, ahogy másokat is. A derekát a korlátra emeli, és átfordítja, arccal lefelé, majd alányúl, és a lábakat fölhúzva átbillenti. Nem néz utána, csak a korlátnak dőlve várja a csobbanást; indul a következőért.

Most már pihenhet, Kelemen úr! Nem akar emlékezni rá, de fejében megvan a férfi neve. Meg a lakcíme. Bizony előfordulhat, hogy valaki egyszer majd kérdezni fogja róla, abban az esetben, ha Kelemen valamelyik hozzátartozója túléli a mostani eseményeket, na és természetesen ha ő, Renner túléli. Hányadika lehet? December húsz... Huszonegyediké. Éjfél elmúlhatott már, huszonkettedike van tehát. Ha jól kalkulált. Kelemen december huszonkettedikén került a Dunába. De Rennernek aktuálisan most azt kell kikalkulálnia, hogy kisteherautójának rakodóteréből melyik hullát húzza ki másodikként.

Csupasz női lábat fog meg. Kisebb, mint a feleségéé és a szeretőjéé, úgy ítéli meg. Az egyik alkalmazottjává lehet, akit 14-én, ugyanazon a napon hoztak be, mint őt. Nem akarja, hogy a test, a fej a macskakövekre zuhanjon, ezért oldalvást húzza, át a többin, és alányúl. Ez a három nővér egyike, a középső. Juli. Ahogy viszi, menyasszonyt hordozó gáláns vőlegényre emlékeztethetné a szemlélőt, de mivel a lány hullája merev, karja-lába egyenesen kimered, az összkép mégis más egy kicsit. Renner röviden mérlegeli, bele tudná-e lökni a szemlélőt, vagyis Robi testvért a Dunába, ha hirtelen irányt vált, és nekiszalad Julival. Nem érez magában elég lendületet. Ugyanakkor kísérője úgy értékeli, hogy eleget cipelt egyedül, és besegít: a harmadik hullát lábtól már ő fogja.

Így mégis más.

Múlt csütörtökön, amikor a pártszolgálatosok lecsaptak a gyárra, a három nővér egyike nem volt benn. Valamiért fél napra elkéredzkedett, és Renner elengedte, miért is ne. Ez nem a lógások időszaka, zsidó munkásoknak éppenséggel biztonságosabb a gyáron belül tartózkodni. A gyár katonai megrendelésekre is dolgozik, hadiüzemnek számít. Március után az alkalmazottak közt hónapról hónapra több lett a zsidó. Nagyrészt nő és fiatal. Renner nem értette, miért olyan fontos a városmajor-utcai nyilasoknak a harmadik lány begyűjtése. Valószínűtlen, hogy különösen jómódú lett volna a család, vagy hogy éppen ez a fiatal lány további, fontos személyek hollétéről tudhatott volna. Mindenesetre a nyilasok, ha már a markukban volt hármuk közül kettő, a fejükbe vették, hogy megszerzik a harmadikat is. Kérdés, honnan tudták, hogy háromnak kell lenni belőlük. Ugyanaz, aki Rennert bemártotta, beszélhetett róluk, de miért volt ennyire fontos neki, hogy mind bevitesse őket? Akár Laci volt, akár Marcsi és Zsuzsi, más okot nehéz feltételezni, mint bosszút vagy féltékenységet. És akkor az lett a kínzások egyik célja, hogy valaki a foglyok közül elárulja, hol találják Ilit.

A mozdulat, amivel a két férfi a korlát fölé lendíti az éppen aktuális testet, darabról darabra lendületesebb, és a végén már a zsip-zsup-kenderzsup című játékot idézi.

A másik személy, akit a nyilasok akkor még nagyon be akartak gyűjteni, Renner szeretője volt. Elsősorban a nővérekről lehetett feltételezni, hogy tudnak húguk hollétéről, és természetesen Rennerről, hogy ismeri a szeretője rejtekhelyét. Ugyanakkor éppen a nővérekről feltételezhető, hogy a végsőkig próbálják védeni húgukat, és a férfiről, hogy mindenáron óvni akarja szeretőjét. Vagyis a nyilasok nem a legkönnyebb feladatot tűzték maguk elé, amikor vallatni kezdték őket. Juli testén a korbácsütések és a pengével ejtett vágások nyomán többfelé szétnyílt bőr. A sebeknek már nem volt lehetőségük összeforrni. Akit ennyire megrongáltak, annak már jobb elmerülni a hideg vízben, mint egy fogdaként használt fürdőszobában guggolva várni a következő kínzást. Renner látta alkalmazottait az első verés után, a második verés után, a harmadik után, és tudta, min mentek keresztül, mert őt ugyanannyiszor, ugyanannyit verték, vagy eleinte még többször és erősebben is.



Annyi mindent nem értett. Korábban ami elé került, azzal mind tudott valamit kezdeni. Onnantól, hogy a Tizenkétker benyomult a gyárába, gyakorlatilag semmit. Nem látta előre a nyilasok cselekedeteit, ez így utólag egyértelmű. És most, egy hét után, még mindig nem látja.

Ellenben még mindig úgy gondolja, hogy nem kellett feltétlenül így történnie, csak kevéssé minden. Igenis át lehetett volna vészelné a németek kiveréséig hátralevő időszakot.

Például ha a németek feladják Budapestet, és visszavonulnak saját határai védelmére. Racionális lett volna? Maximálisan! És igenis látszottak jelei, hogy úgy lesz. Az ősz folyamán sok csapatot mozgattak át a városon, vitték az embereket és felszerelést keletről nyugatra. Végül nem mindet.

Ha az oroszok előrenyomulása nem lassul le pont itt, a város határán.

Ha valamelyik ismerőse nem haragszik meg rá.

Ha az az ismerőse nincs becsatornázva pont ide, a tizenkettedik kerületi nyilasokhoz.



Az is egy ok, hogy tiszta munkára törekszenek. Egy zsidó se maradhat. Ne maradjon a két testvér után egy, aki utóbb esetleg számon kérheti, hová tették őket. Rennernek nehezebbre esett elfogadni ezt a logikát. Ismerte Ilonkát, mosolygós kislány volt. Csírája se mutatkozott benne a fúriának.

Másrészt ő senkiben sem látott meg soha olyasféle indulatokat, mint amiket az utóbbi napokban megtapasztalt. Vagyis nem bízhat az érzékeiben. Lehet, hogy Ilonka, ha hagyják, sorban mind levadássza a nyilas férfiakat, nőket és gyerekeket. Érthető, hogy ezt nem szeretnék.

Lehet, hogy újra kell tanulnia az embereket.



Páter Kun magas, szép férfi. Az arca szabályos. A hangja kellemes. Ha Karl May regényében járnánk, lehetne Old Shatterhand, akit kínozócölöphöz kötnek, és némán szenvedve tűr. Ehelyett másokat kínozz, arra törekszik, hogy a lehető leghangosabb sikolyokat csalja ki belőlük.

Megadja testvér vékony, szőke fiú. Öt évvel fiatalabb Rennernél. Civilben fűszeres. Kicsi, nyírott bajuszt visel. A Városmajor-utca 37.-ben élet-halál ura. Úgy látszik, nem elég egy fűszeresnek, hogy jó minőségű árut tart, kiszolgálja a vevőit, és évről évre gyarapszik a bankbetétje. Muszáj élet-halál urának lenni. Máskülönben az emberből hullát csinálnak. De nem észrevétlenül, hanem úgy, hogy megérezze. A pap, a fűszeres meg a többi mindennap órát játszik, fölnyitja a szerkezetet, itt eltör egy fogaskereket, ott elszakít egy rugót. Lassan, de biztosan véget vetnek a tiktakolásnak.



– Na Robi, hová lettek a zsidók? – kérdezi az egyik őr, amikor visszaérnek a Városmajor-utca 37. elé, és kiszállnak.

– Mancsi nénihez vittük őket. Ő dajkálja őket mostantul.

Elégedett nevetés fogadja a választ.

Robi utasítására a kisteherautót az utcán parkolja le Renner. A kapu mögötti részen napközben sűrű a forgalom, foglyokat hoznak be, várakoztatnak, és persze azok is arrafelé járnak el, akik ügyes-bajos dolgaikat intézni jönnek a nyilasházba. Nyilasok és a szövetséges szervezetek tagjai, kérvényező, rászorulók, bejelentők – rengetegen.

Kiszállás után Robi magához veszi az Adler kulcsát.

– Burkoljunk valamit! – mondja, és a nyilasház alsóbb szintje felé indul, ahol a konyha is található. Renner követi. Miután behozták, öt napig nem kapott enni. Inni tudott a csapról. Társait ugyancsak éhezettették, de azok közül a legtöbb azóta meghalt. Közben az egyik keresztény alkalmazottat ártatlannak minősítették, és elengedtek. Őt, aki kereszt-

tény léteére sokszoros zsidóbújtató, akinek zsidó a felesége és a szeretője, aki katonaszökevénynek minősül, egyelőre nem végezték ki, és két napja az ételt se vonják meg tőle: egy-egy szelet kenyeret kap délben és este.

A konyha ebédlőként is szolgál. A tűzhelyen teáskanna melegszik, és egy nemzeti aszszony vigyázza. Az asztalnál tíz vagy annál több szék, különféle készletekből valók. Fehér hálószebői garnitúra darabjai és kerti székek keverednek magas támlájú étkezőszékekkel.

– Pörkölt van – emeli meg a nagy fazék fedelét Robi. – Megfelel?

– Köszönöm.

A mosogató mellett, egy kisasztalon nagy rakás tiszta tányér, evőeszköz elmosogatva, szárazra törölve. Elvesznek egy-egy tányért, és szednek maguknak. Egyiküknek se jut eszébe, hogy melegítéssel veszkődjön. A tűzhelyhez legközelebbi sarkon foglalnak helyet.

Kanalaznak kettesben, csöndesen. Robi is éhes lehetett, mert csak azután bújik ki a kabátjából, hogy egy adagot megevett. Akkor egyúttal borospalackot és poharakat hoz.

Nem mondják, hogy egészségedre, csak egymásra néznek, mielőtt isznak. Egyszerű, becsületes parasztkor, aminél Renner ezer zamatosabbat ivott, de ennyire jól semelyik sem esett neki.

Robinak barna a szeme. Ritkás a szemöldöke.

– Lehetne még...?

– Hozzál nekem is!

Renner feláll, hogy szedjen Robi tányérjába és aztán a magáéba. Közben a nyilas a poharakat tölti fel. A pincészt felől egy csoport közeledik. Bejönnek a konyhába. Ezek ingujjban vagy trikóban vannak, az arcuk izzadtan, hamvas rózsaszíntől sötétliláig, sokféle színárnyalatban csillog. Az egyik kiragadja Robi kezéből a borosüveget, és beleszik. Renner visszaül a tányérjához. Akármilyen történik, legalább még egy kis pörköltet magához vesz, és még egy kis bort. A könyöke mellett nádbot fekszik az asztalon. Az előbb még nem volt ott, a pincéből érkezők egyike hozta magával. Ismerős korábbi éjszakákról. Látta, mielőtt lecsapott rá. Meg a többiekre.

Kedves eszköze annak, aki jár vele, azért nem támasztja az asztalhoz. Mindig ott kell legyen a szeme előtt.

Falatozhatunk a verésünkhöz használt bot közelségében?

Falatozhatunk, úgy látszik. Mint ahogy hallgathatjuk csöndben, gyakorlatilag egyetértőleg annak az embernek a beszámolóját a nemrég lezajlott kínzásokról, aki korábban bennünket kínzott. Most nem kínoz.

Az van, hogy megint kipurcant valaki. Nem Renner felesége és nem is a szeretője, és a neve alapján ő ezt már a fogdából sem ismerte. Dobrocsi túl nagyot bikázott az illető fejébe. Dobrocsi bakancsára viszont emlékszik Renner, rúgta az ő fejét is. Eszerint nem alkalmi szeszély volt nála, Dobrocsi szereti a fejeket rúgni. Egy előző éjjel Renner fejére ráállt. Megállt rajta, egyensúlyozott, előre-hátra billegett. Ropogtak a porcok Renner fülében. Keshajú, parasztképzű gyerek a Dobrocsi. Momista segédmunkás.

Ha megint van hulla, megint lesz fuvarozni való.

Renner nem marad feladat nélkül.

– Hova tetted a zsidókat? – kérdezi a nádbotos szomszéd. Tőle kérdezi, Rennertől, neki kell válaszolnia.

– Mancsi néni várta őket vacsorára, hát elvittem őket hozzá – feleli. Képtelen lett volna Robinál viccesebbet kitalálni.

A szomszéd a bottal megsimogatja Renner kézfejét: ügyes gyerek vagy, jól van. Ez a nádbotos nyilas korábban pincér volt. Vincének hívják. Vince úr, fizetek. Sokat járt az asztalok között, fájlalja a lábát, azért használ botot.

– Mink is eltehetjük már magunkat holnapra – mondja Robi. Kenyerük maradékával tisztára törlik a tányérjukat, és felállnak az asztaltól.

Felkíséri Rennert a manzárdba. Útközben betérnek a fenti fürdőszobába, ami nem fogda, és vizelnek egyet egymás mellett. A fenti szobák előtt nem áll ör, kívülről kulcsra vannak zárva. Robi kettőre zárja az ajtót.

Renner számára nem biztosítanak külön szobát a nyilasházban, annyira nincs úri dolga. Változó a létszám, este hárman voltak rajta kívül. Ketten ágyon, ketten szőnyegen kaptak

helyet. Aki eltöltött akár csak egy napot és éjszakát a lenti helyiségekben, az nagyra értékeli, hogy kinyújtózhat. Renner kibújik a kabátból, és a lábára teríti. Jó volna fogat mosni. Lezuhanyozni.

Amilyen telhetetlen, most, hogy nem verik, még tiszta alsóneműről is ábrándozik.



A gyár igazából nagyobbfajta műhely egy pesti bérház alagsorában. Az utcáról lehet lemenni. Tíz lépcsőfok vezet az irodához, és onnan másik tíz a munkagépek szintjére. Az iroda több kisebb-nagyobb helyiségből áll, és nagy üveglablakok szeparálják el a lenti világtól. A lépcsőfordulót tágasra építették, ha látogatója érkezik, Renner ott fogadja. Máskor csak megáll, és néz lefelé. Az egész csarnokot belátja. Akár egy hajóskapitány a parancsnoki hídon. Fiala kapitány, aki nem tisztként lépett először fedélzetre, hanem hajósinas-tól kezdve szinte minden lépcsőt megjárt.

Tavaszig ott dolgozott a szeretője. Vékony derekú és fiúsan széles vállú nő, alig alacsonyabb Rennernél. „A fekete Irén”, ahogy a munkások és munkásnők nevezik. Mert Irén haja látványosan, fényesen fekete, ráadásul dús és hullámos. A német bevonulás, a kormányváltás után hozott törvények hatályba lépése után kellett távoznia. Akkor került a helyére Marcsi. Akinek megfelelő a származása, és aki mindent megtett, hogy Renner elégedett legyen vele. Renner egy percig sem tartott tőle, hogy ellenséges indulatok lobognának benne. Rennerné hónapokkal ezelőtt eljött otthonról, nehogy elvigyék a lakásból, és azért is, hogy zsidó jelenlétével ne veszélyeztesse a kislányát. Renner anyja maradt a kicsivel, és a férfi mindennap fölment, ellátta őket. Betettek két ágyat az egyik irodába. A felesége mindig a gyárban aludt, Renner csak minden második-harmadik éjjel. Az volt mondván, hogy egyébkor a lakásban alszik, de előfordult, hogy egyáltalán nem aludt, hanem kimozdult, tárgyat vagy nővel töltötte az időt. Például Zsuzsival. Olyankor hajnalban ment föl a lakásba, tusolt és borotválkozott, megölelte a lányát. Megvolt hozzá az ereje, hogy földobja és elkapja. Ezt a játékot hoppázásnak nevezték. Harmincéves korára Renner erősebb volt, jobban bírta a strapát, mint valaha korábban. Együtt reggeliztek, és aztán bement a gyárba vagy máshova, ha ügyeket kellett intéznie.

A gyárban idővel nemcsak a felesége éjszakázott, hanem más zsidók is, köztük olyanok, akik a vidéki deportálások elől menekültek Budapestre. Felesége rokonai, munkásainak rokonai, egyre többen. Szerzett nekik matracokat, takarót, törülközőt, élelmet. Sokáig nem tarthat már, mondta, amikor kérdezték, hogy mi lesz ebből.

A munkásai legalább annyira aggódtak érte, mint ő értük.

És aztán?! Ha kiverik a németeket?

Akkor nyugodtan termelünk tovább.



A nyilasház előtt örök posztolnak. Időnként fölhallatszik a beszédük. Az irodákban folyamatos a munka. A nyilasok számolják, osztályozzák a zsákmányolt pénzt és ékszereket, készülnek következő portyájukra. A fogdákból megrongált testek és lelkek várják a szabadulást. Szabadulásnak számít a halál is: a roncsolt test megszabadul a roncsolódás tudatától, a lélek kiszabadul a tönkretett testből.

Az éjszaka megölt ember sem szenved tovább. Renner úgy képzei, kivitték a kertbe. Decemberben nem gond akár napokig ott tárolni a hullákat. Ő csak egyszer volt kinn a kertben, nem tudná pontosan felidézni a beosztását. Vannak dísznövények, padok, de különféle építőanyagok, felhalmozott téglák és csövek is, meg több köbméter homok. Építkezést tervezhetett a villa tulajosa, mikor még ő volt az úr a háznál. A homokdombot kezdi szétmosni az eső, és deformálja az is, hogy a nyilasok szeretik órákon át nedves homokban térdepeltetni foglyaikat.

Fönn a manzárdban sem alszanak mélyen és nyugodtan. Egyikük, az idős ügyvéd, kesereg, hogy soha többé nem lesz képes nyugodtan végigaludni egy éjszakát, örökké arra riad majd, hogy zacskó van a fejére húzva, és mindenfelől ütök.

A rádiókereskedő a nyilasok nevét memorizálja. Ha majd visszaáll a rend, a lehető leg-többről adattal tudjon szolgálatni a hatóságoknak. A többiek segítenek neki. Ő, csak ne lennének olyan sokan... Már lenni is próbálták összerakosgatni, kik ezek az emberek. Volt, aki ráismert egy boltosra, cipészre, akihez korábban járt. Orvos az ápolóra, bankár az al-tisztre, háztulajdonos a kertészre. Előfordult, hogy egy fiú a tanítójával került szembe a Vá-rosmajor-utca 37.-ben, ő mint fogoly, a tanító mint pártszolgálatos. És azután, hogy a fiú elkerült a fogdáról, a bent maradtak egymásra örökítették a tudást: „az a kis vékony nyi-las a Máté József tanító úr!” A rádiókereskedő alkalmazottaival együtt iratokat hamisított zsidók és katonaszökevények számára. Pestről hozták be őket. Itt, a Tizenkétkerben bukott le valaki a tőlük kapott katonakönyvvel, és eleget verték ahhoz, hogy köpjön.

– Vidra Mihálynak hívják a kerületvezetőt. Fodrász. A Győri-úton van üzlete.

– Nem ő a legrosszabb. Ha már fodrász, ott van a Hajgató. Az, kérem, itt harapófogó-val tépi az emberekről a szőrt.

– Két Hajgató van. Apa és fia. Az apa Lajos. A fiú nem tudom mi.

– Sajnos én se. Lehet, ezen fog múlni, hogy nem akasztják föl. Egyébként lenn azt hal-lottam, a feleség úgyszintén benn van, és veri az embereket, meg még egy Hajgató-lány is van. Nercbundában jár.

– Menjünk tovább... Kerületvezető-helyettes Dési testvér. Miklós?

– Én úgy hallottam, Dregán. Töpszli, bajszos ember.

– Ugyanaz lesz. Menetközben magyarosított.

– Uraim – mondja Renner –, még nem biztos, hogy túléljük. És honnan tudják, hogy reggel nem szólok nekik, hogy itt valakik már a feljelentésüket tervezik?

– Igaza van.

– Renner úr, én láttam, hogy mivé verték a maga fejét. Az nekem elég. És hallottam, hogy miért lett behozva.

– Megtisztel, doktor úr. De kérem, használjuk ki az alkalmat, és aludjunk. Amíg hagy-ják. Vagy legalább pihenjünk.

– Emlékszem magára, Renner úr. Amikor behozták. Megértem, ha maga nem emlék-szik énrám. Az a sok élmény egyszerre! Engem aznap este helyeztek át ide, a manzárdba. Magát meg akkor vették kezelésbe. Megható volt, ahogy próbálta a lelket tartani a társa-iban. Mi lehet velük vajon?

– Ötöt most dobtam a Dunába. Úgy értem, már meg voltak ölve. Egyet, ha igaz, elen-gedtek. És folyamatosan hoznak be újakat a gyárból. Maga biztos nagyon jó ügyvéd volt, kedves doktor úr. De tényleg pihenjünk, amíg mód van rá.



Renner fiatalabb a feleségénél, és idősebb a szeretőjénél. Majdnem pontosan ugyanannyi év választja el a férfit az egyik nőtől, mint a másiktól. Teréz, a felesége átlagos küllemű bar-na nő, Irén feltűnő szépség. A szegény keresztény fiatalember beházasodik a gazdag zsidó családba, aztán, mihelyt biztos pozícióra tett szert, nem tagadja meg magától az élvezete-ket, sőt, alig várja, hogy megszabadulhasson az öregebb és csúnyább nőtől. Természetes, hogy mindenki ezt a történetet tulajdonítja nekik. Ez felel meg a tapasztalatoknak. Vagy ha nem a tapasztalatoknak, akkor a regényes képzelődések körén kívül eső világról kiala-kult masszív elgondolásoknak. Ezzel nekik is tisztában kell lenniük. Amikor a nyilasok be-hozták őket, és a fejükre olvasták undok bűneiket, csak ordítással és röhögéssé erősödött a régóta fülükben kavargó sutyorgás és kuncogás. Mellesleg másképp történt. A későbbi férj és feleség gyerekkora óta ismerte egymást. Egy házban laktak. És a zsidó családnak ugyanolyan rosszul, vagy kicsivel még rosszabbul ment, mint a kereszténynek. Helyzetük annyiban is hasonlított, hogy a lány szintén félárva volt, és szintén volt kisebb testvére, aki-ért felelősséggel tartozott. A fiatal lányok a legtöbb esetben lenézik a velük egykorú fiúkat, idétlennek látják őket, és a náluk évekkal idősebb fiatalemberekhez vonzódnak. Akiknek nincsenek pattanásaik, nem pihe nő a képükön, hanem már bajuszt vagy barkót viselnek. De kivételek mindig vannak. Renner nem látszott idétlennek. Teréz szemében biztosan nem. Renner öccse pont olyan idétlen volt, amennyire egy kissrácnak lennie kellett, emi-

att még jobban megmutatkozott, a nagyfiú mennyire más. És ott volt még a Laci, akinek a nagylány a moziban véletlenül se ült volna a közelébe, míg a Renner melletti zsöllyét ellenérzések nélkül foglalta el, és nem húzódott el, ha karjuk-válluk összeért. Félelmetes cselekményfordulatoknál a kezébe kapaszkodott. A nagynövésű fiú erős csontjai kissrác helyett férfit mutattak. Nem esett rosszul, amikor a kéz a térdére keveredett, vagy a combjára. Tisztában volt vele, hogy érezhetné helytelennek, de félretette ezeket a meggondolásokat. Együtt jártak tánciskolába. Amikor Renner örökölt, és szakmát tanult, majd betársult egy üzembe, közelről látta, milyen nyugodtan és eltökélten törekszik előre. Azokban az években a fiatalember nem futkosott még nők után. Nőnek ott volt neki Teréz. Éveken át jó, és egyre jobb megoldás. Amikor más nők kezdték vonzani, akkor sem hanyagolta el a feleségét sem az ágyban, sem társadalmilag. Már benne jártak a zsidótörvények korában, amikor gyerekvállalásra szánták magukat. Aztán ahogy a zsidók helyzete rosszabbra fordult, Renner zokszó nélkül, önzetlenül segítette Teréz családtagjait. Olyan emberek mind, akiket becsül, és akik becsülik őt. Közülük is egyre többen tudnak róla, hogy nőzik, biztosan van, aki neheztel rá, de egyikük sem érezteti vele. Teréz nagybátyját a gyárban alkalmazta Renner. Együtt hozták be őket a nyilasok. Második napon kivitték a kertbe, és lelőtték. Mielőtt kényszernyugdíjazták, a székesfővárosi rendőrfőkapitányságon dolgozott. Tanácsos volt. „Gyere zsidó, most le leszel löve.” „Értettem. Szervusztok.”

„Tudod, mi a te szerencséd?” kérdezte az egyik nyilas, a Bittner Ferenc. Renner a fejét rázta, nem tudja. „Hát hogy nem fordítva van!” rikoltotta a Bittner, és gumibottal ráhúzott a talpára. „Hogyha keresztény nőcskéket használsz ki és zsidó vagy, akkor minimum megnyúzunk, elhiszed?” Bittner munkás, momista. Savanyú a szaga. Renner nemrég még legyintett volna, ha olyat hall, hogy valakiről lefejtik a bőrt, most már úgy látja, plauzibilis.

Azt sem értette, miért verik a talpát. Fájt, váratlanul és felfoghatatlanul fájt, de neki nem jutott volna eszébe. Ő, ha fájdalmat akar okozni valakinek, ami eleve nem valószínű, akkor pofon üti vagy a fenekére csap, ahogy a szülők szokták a gyerekeiket fenyegetni. De a láb, és annak is az a félreeső része soha eszébe nem jutott volna. A lánya kicsi lábát látta maga előtt, amit csecsemőkorában sokszor megcsókolt. Rózsaszín, puha felület. A felnőtté már nem olyan, és mégis megvan az érzékenysége. Honnan tudják ezek? Tanulták valakitől? Vagy szisztematikusan végigpróbálnak minden testrészt és minden eszközt?

Gáll, a cipész árral dolgozik meg valami fogóval, amelyet Renner soha korábban nem látott. A körmöket támadja meg kézen-lábon. Ráki József parancsba adja, hogy nyisd ki szád, és szemlét tart. Ha aranyból készült koronát, tömést lát, kombinált fogóval benyúl, és kiszedi. Rennernek, szerencséjére, csak viplája van. Teréz nagybátyjának szájából Ráki testvér több koronát kiszedett, mielőtt megölték. Teréznek is volt arannyal kezelt fog. Már nincs. Rennernek két oldalsó fogát törte ki egy rúgás. A nyelve azóta sem szűnik meg a sebet tapogatni.

Egyszer, egy kérdésre dadogva válaszolt. Legtöbbször nem vették észre. De a tanító nyilas, Máté József, fölnevetett. „Na mi van, a t-t-t-tisztelt v-v-vasgyáros dadog?”

Nem!, dadogni azért se fog nekik.



Három napra rá hozták be Irént. Még parfümillata volt, amikor belökték közéjük. Renner, a szeretőjét nem ismerte meg, akkorára dagadt a feje. Terézt ismerte meg előbb. Azt a kolléganőjét sem ismerte meg, akit első este úgy hagytak helyben, hogy az arcán elfertőződtek a sebek, és begyulladtak. Valami piszkos szerszámmal ejtettek rajta sebeket. Ad-digra már merő egy genny volt az egész fej. Részben azért kínozták, hogy Irén tartózkodási helyét elárulja. Nem árultalak el, súgta az elgennyedt arcú lány, akit másnap reggel kivittek, és többé nem hoztak vissza. Renner is azt mondta, nehezen érthetően, a földagadt, rosszul mozgó ajkával, üdvözlés helyett, hogy nem árultalak el.

„Én nem is árulhattalak volna el, mert nem tudtam, hol laksz”, suttogta Teréz.

„Köszönöm.”

„Nincs mit.”



Reggel meg kell jelennie a Védelem és Megtorlás Csoport irodájában, Bokor és Megadja főtestvérek előtt. Két Bokor van, a fiatalabbik, Dénes a csoportvezető, a bátyja közönséges nyilas, de mégsem egy a sok közül, mert az egyik legkegyetlenebb bántalmazó. Megadjáéknál fordított a felállás: az idősebbik, Ferenc a csoportvezető-helyettes, és az öcsce beosztott. Azon az estén, amikor Irén bekerült, Megadja Ferenc állította le az orgiát. Ha akkor közbe nem lép, Rennerék már nem élnek. Másrészt Renner télikabátját megtartotta magának. Ott lóg a fogason, árpádsávossal az ujján. Egyébként nem ugyanaz a méretük, Megadja Ferenc jóval alacsonyabb és vézna is, találhatna jobban ráillő kabátot, ha akarna. Richtig a Renneré kell neki.

A falnak fordulva egy ember áll. Renner nem emlékszik rá, hogy látta volna, mostanában hozhatták be. Véres. Új lehet neki a környezet, amit Renner ismer már, de azért frissen benne él még az első belépés élménye. Ilyen helyen korábbi életében sose járt. Filmben látott hasonlót és az Operában. Mintha belökték volna egy díszletbe. Az ajtóval szemben bakacsinfekete a fal. Óriási zászlók és arcképek emelkednek ki a sötét háttérből. A fal előtt hosszú asztal, fekete anyaggal beborítva. Ráállítva ezüst gyertyatartók és egy fehér koponya.

A fogoly orra megsérülhetett belül, bugyborékolva lélegzik, és vércsíkok húzódnak orrától, szájától lefelé, végig a nyakán. Megadja magára hagyja, Rennerrel foglalkozik. Arra utasítja, hogy menjen át az utca túloldalára a hentesboltba, és hozzon át húsárut, a péktől pedig kenyeret. Ha ezzel megvolt, jelentkezik az Adler kulcsáért. Kísérővel elmegy a Gizella malomba lisztet vételezni. Mindezekhez írásos utasítást kap, úgynevezett szolgálati jegyet. Továbbá a gyárat működtetni kell, mert a Honvédség egyes ott gyártott termékeket folyamatosan igényel. Őt magát oda nem eresztik, annyira nem bíznak még benne. Ki lesz nevezve valaki, aki a Tizenkétkernek tartozik felelősséggel, és akinek minden felmerülő kérdését Renner innen fogja megválaszolni.

Nem mondja, hogy igenis, csak bólint. Idegen tőle a katonás stílus meg az alázat, még így összeverten is. Fordul, indul az ajtó irányába, de Megadja utána szól:

– Várjon, Renner úr, ne siessen!

Idáig tegezte. Renner visszafordul. Megadja a foglyot utasítja:

– Te zsidó, te fordulj meg. – Aztán megint Rennerhez: – Legyen olyan kedves, és adjon neki egy szép pofont, Renner úr, mielőtt távozik. Körbélyegzőset. Emlékszik még, milyen az. Vagy nem? Ugye bízhatunk a memóriájában?! Na, menjen csak közelebb! Nem? Akkor te, zsidó, te méssz oda! Menjél csak helybe a pofonodért! Renner úr, tessék csak. Adhat kettőt is, ha jólesik. De ha nem ad neki, akkor itt, most, azonnal lepuffantom. Magára fog fröccsenni az agya.

A fogoly egyik szemét nagyrészt takarja a beduzzadt szemhéj. De a másik elég higgadtan Rennerre szegeződik.

„Ez most megjegyyez magának. Ráadásul a Megadja többször a nevemen szólított a füle hallatára.”

– Sajnálja a tenyerét, Renner úr, vagy mi?



Rennernek innia kell, azonnal. Bár erre nem kapott utasítást, sem engedélyt, lemegy a konyhába. Ha lebukik, nem érdekes. Lőjék agyon. Vagy verjék agyon.

Senki se áll elé, hogy mit akar, csak a köszönés állítja meg a konyha küszöbén.

„Kitartás! Éljen Szálasi!”

A konyha küszöbén áthaladva mondja ki: „Kitartás!”

Nyugodt lépésekkel a kredenchez megy, hogy bort töltsön magának. Ott veszi észre, hogy van pálinka is. Az üveg ismerős. Abból a húszliteres készletből lehet, amit Irén lakásán tárolt. Hát akkor mért ne ihatna belőle?

Az első pohárkát csak magába dönti, gyorsan. A másodikat körbeemeli, mindenki egészségére.

Egyébként meg, ha italt lát maga előtt, és nem nyírják ki miatta azonnal, miért ne ihatna most már belőle, függetlenül attól, hogy az övé volt-e vagy sem?

Pálinkás lett a tenyere. A konyharuhába törli. Piros nyomot hagy. Úgy látszik, valamicske vér a kezére tapadt a megpofozott ember képéről.



Elsősorban nem magánhasználatra szerezte be a nagy mennyiségű égetett szeszt, hanem mert az hónapokig, akár évekig eláll, nem romlik a minősége. Ha véget érnek a harcok, azt gondolta, akármire elcserélheti. Például tejre, húusra, kenyérre. Vagy benzinre, vasra. Így okoskodott hónapokkal ezelőtt.



Simán kiengedik az örök, természetesen szolgálati jegyének bemutatása után. Egyiküket most látja először, a másikkal találkozott már. Az is emlékszik a találkozásra. Olyasféle elégedett szemhunyorítással pillant a lilába borult arcára, mint a festő az általa kipin-gált lakás falaira.

Erősen dörögnek az ágyúk, és nemcsak kelet felől. Lehet, hogy a hegyek kavarrják össze a dörejeiket? Repülők zúgnak, de nem láthatók.

A hentes nincs benn az üzletben, a segéd áll a pult mögött. Szintén nyilas, karszalagja is van és puskája, a fehér csempés falnak támasztva, a keze ügyében. Ott volt akkor, amikor egyszerre kínozták Rennert Irénnel és Terézzel. A hentessegédről mindenhol csorgott a verejték, nekivetkőzött. Nem csoda, hogy első szóra nem adja oda a szállítmányt. Rennernek megint be kell mutatnia a szolgálati jegyet. Amúgy az áru ki van készítve. Két fonnott, fedeles kosárba pakolták a húsokat. Falusiak jönnek ilyen kosarakkal, hogy eladják a fölöslegüket, és egy kis pénzhez jussanak, most ezeket a nyilas őrzáratok elkobozzák tőlük a Délivasúton. Kijelölt üzletben, hatósági áron értékesítik a lakosságnak. A bevétel a kerületé.

A hentessegéd hirtelen közlékenyvé válik. Ő viszi az üzletet, mióta a mestere megsebesült a Dunaparton. Úsztatni voltak, és az egyik kísérő lábom lőtte. Testvér a testvért! Közben meg a fia, szépreményű gimnazista fiatalember, ma indul Németországba kimenekítő vonattal. Most, amikor minden keresztény magyar emberre szükség van, jó, hogy Renner rátalált a helyes útra. Még ha kellett is hozzá egy kis segítség... A segéd hunyorít. Ő tényleg mindent megtett. Kijön a pult mögül, ajtót tár Renner előtt.

– Akkor inntül te is velünk kosztolsz, testvérem... Bízhsz benne, nálunk jól főznek. Egyszerűen, böcsületesen, de ízletesen. – Nagy hentesöklével Renner vállába bokszol. – Szívvel-lélekkel!



Nehéz kosarai kétoldalt a lábaihoz ütődnek. Amúgy sem egyenes tartásáról ismerhető fel, most erősen meggörnyedve baktat a nyilasház felé. Látható szemben a Putsay-pékség is, következő megbízatásának célpontja. A friss kenyér illata nem érezhető, de a kapunál kokenkul várakozók egyértelműen kijelölik a helyet.

Szemből, a Csaba-utca sarok felől pártszolgálatosok csoportja jön. Embereket fognak közre. Látva a kapuban posztoló örököt, az egyik pasas utolsó kísérletet tesz, hogy kikönyörögje magát. Megáll, összekulcsolja a kezét, mintha imádkozna. Hátulról kap egyet a válla közé, puskatussal. Előreesik. Ott terül el a kapuban. Renner átlép rajta. Hazaér: szolgálati jegyének újbóli felmutatása nélkül engedik be az örök.

Ha már úgyis a konyhában jár, mi lenne, ha ismét magához venne egy korty pálinkát?



Az autós beszerzőútra a Robit adják mellé kísérőnek. A nyilas kedélyesen üdvözlí. Úgy lát-szik, szívesen indul kocsikázni Rennerrel. Egyébként felderül a láttára Renner is. Elcso-dálkozik magán: nem mindegy? Úgy látszik, nem! Számít, hogy Robi jó kedvvel jön ve-le, és az is, hogy nem valamelyik vadabb nyilas felügyelete alá helyezték. Ahelyett, hogy idegen lakásokban kutatna, rabolna, pofozkodna, nőket erőszakolna meg, Robi közön-séges beszerző úton jár – és láthatólag nem bosszús emiatt. Eszerint nyilas viszonylatban a jámborabbak közé tartozik. Amikor az Adlert kurblizza, Renner lábában nem remeg az ín, hogy a gázba taposson és elgázolja.

– Mik vannak – nevet fel Robi, mikor elhelyezkedik mellette –, ma hoztak be egy ip-sét, aki innen a szomszédból lécelt le október tizenhatodikán. A sarokház, a Csaba-utca 9. A hatalomátvételtkor rögtön kijött egy raj, csillagos ház volt, és ki volt szemelve a pártszer-vezet számára. Egy valakit ott helyben likvidáltunk, egy csomó embert elvittünk. És ez az ipse, mintha megszagolta volna, tíz perccel a raj kiérkezése előtt kislisszol a házból! Itt bujkál a környéken egész ma reggelig. Több mint két hónapig! De most megkerült. Ad-ja az ártatlant, ő nem zsidó. Na persze, amíg a gatyáját le nem cibálják róla. Lenn csücsül a fogdán, további intézkedésig.

– A feleségem? – kérdezi Renner. Nyugodtan szeretné kérdezni, mintha annyira nagyon nem volna fontos, épp csak felvetné a dolgot, de megremeg a hangja. – És a titkárnőm?

– Megvannak a bukszák, ne majrézz.

– Verés?

– Én mostanába nem vertem őket. Szerintem mások sem. Mondhatni aranyéletük van. Az utolsó nagy verés óta. Amúgy egy asszonymnak se ártott még meg két-három füles.

Renner nem válaszol. Szemből repülőgép jön, alacsonyan. A Várat géppuskázza. A bás-tyákról lőnek rá. A repülő sértetlenül tovább halad.

Lennének még kérdései. Okosabb nem felvetni őket.

– Szerintem úgy lesz, hogy legközelebb, ha összeállítanak egy csoportot, ami Pestre megy, a gettóba, abba legalább az egyik be lesz osztva. Átsétál, és odaát biztonságba lesz. Nagyjából.



Melyik?! Követelték, hogy válasszon. Mosolyogva, játszva a jóindulatút. Szigorúan, mint a tanár bácsi: értse meg, nem tarthatja meg mind a kettőt! Kötelező választani. A fülébe harsogva, gumibot- és széklábütésekkel nyomatékosítva. Olyan nincs, hogy nem választ. Az egyiket élve hagyják, csak mondja ki végre, hogy melyiket akarja. És alászolgálja, sétál-hatnak kifelé, élhetnek tovább, ahogy nekik tetszik. A harmadikkal pedig ne törődjenek. Soha többé nem hallanak felőle.

Akkor azt mondta magának: ha nem választott, amikor nagyjából szabadon tehet-e, nem fog azután választani, hogy elvették a szabadságát. Nehogy már annyi legyen a sza-badsága, hogy eldöntse, melyik nő életét adja oda.

Azt is mondta, hogy ezektől kitelik, hogy azt öljék meg a szeme láttára, akinek életét elkérte, és a másikkal küldik haza.

Úgy érezte, megértik őt mind a ketten, és nem haragszanak rá. Elájult, és egy időre minden könnyű lett.



Kénytelen belátni, hogy egyes dolgokban lehetett volna óvatosabb. Például a katonaköny-vébe nem Irénnel kellett volna bekörmöltetnie az alkalmatlanságát tanúsító szöveget. Irén írása kivételesen karakteres, és ha valaki belenéz a cég könyvelésébe, észreveheti az azonos-ságot. Csak gyanakodni kell hozzá. És ezek gyanakvóak. Vannak köztük fiatalok és öre-gek, férfiak és nők, csúnyák és szépek, soványak és kövérek, okosak és buták, ezer vonat-kozásban különböznek, de bizonyos dolgokban egyek, és ezek közül az egyik legfonto-sabb, hogy gyanakvóak. Legalább elváltotathatta volna az írását. Vagy még jobb lett vol-na, ha másvalaki csinálja.

Igen, de ez csak egy bűn a sok közül, és ha Renner mindent másképp csinált volna, az már nem is ő lett volna, hanem valaki más.



A malom igazgatója akkurátusan átvizsgálja papírjaikat. Szemüveges, számonkérő tekintetű férfi. A Tizenkettedik kerületi szervezet tagja, régebben félévig ő volt a vezető, ehhez képest egyiküket sem ismeri.

Nem keltenek jó benyomást a Renner szeme körüli monoklik sem. A többnapos borosta.

De a szolgálati jegy rendben van, Szabó testvér utasítást ad a liszteszások berakodására.

Visszafele jövet a Horthy Miklós-hídról lenézve, a köveknél két vagy három hullát lát-nak, félig a vízben, félig szárazon.

– A mieink? – tűnődik Robi.

– Nem hiszem – válaszolja percekkal később Renner. – Ilyen rövid távon az áramlás nem teszi ki őket.

– Akkor ezeket a partról lőtték be. A Lánchíd magasságában. Mi is csináljuk. Van, hogy egy éjjel három csoportot hozunk le. Majd meglátod. Ha így folytatod, nemsokára fegy-verrel is el leszel látva.

– Az ebéd mi lesz?

– Előtte még teszünk egy kitérőt. Hozzám, a XI. kerületbe. Látni akarom, rendben van-e a lakás.

Robi felesége is nyilas párttag, de ő a lakóhelyük szerint illetékes szervezetben tevékeny-kedik. Renner nem firtatja, miért mozognak külön pályán. Robi magától szolgál magya-rázattal:

– Nálunk a kerületben nincsenek viták. Más szervezetekben rendszeresen összeakaszkodnak az aggilis testvérek. Már akkor marták egymást a posztokért, amikor azokkal még nem járt haszon, csak törődés. A testvérnőkről nem beszélve, azok időnként effektíve haj-ba kapnak. Mi ellenberger a Tizenkétkerben ahhoz tartjuk magunkat, hogy alárendeljük az akaratunkat a közös érdeknek. Aki végképp nem állja valamelyik másik testvér vagy testvérnő társaságát, az csendesen elhúzza a búsba.

Az asszony nincs otthon. Robi számíthatott rá, hogy így lesz. Egy kis bársonyzacskót, ami a kabátzsebében volt, a konyhaszekrény polcára tesz, a tányérok mögé. Zsákmányrész, jutalék. Sokkal több energiát nem érdemes az elrejtésre fordítani, számos alkalommal be-bizonyosodott, hogy ahol igazán keresnek, igazán minden előkerül.

– Van kedved borotválkozni, Renner?

– Hú, az jó lenne.

– Én meg addig ráülök az itthoni klotyóra. Mégis más.

– Tudom.

Most nem puska van nála, hanem pisztoly. 9 mm-es tiszti Frommer. Renner a tükör-ből látja, hogy a kezében tartja. Neki van igaza. Egy fordulás, a borotvával egy nyisszan-tás... Annál rendesebb tőle, hogy kölcsönadja a borotváját. Kényes művelet, a szálak be-lepték az arcot, de alattuk alig varasodó sebek feszülnek. Renner inkább egész szőr-csomókat ott hagy, csak ne folyjon megint a vére.

Tényleg nem időznek soká.

Robi eredetileg díszműves, de évek óta a MOM-ban dolgozik gépmunkásként. Ahogy összerakják Rennerrel a dolgait, kiderül, egyidősek. Idén töltötték be a harmincat.

Függetlenül attól, hogy Renner a hozzátartozói által ki van szolgáltatva a nyilasoknak, a hamisított katonakönyv is amellet szól, hogy maradjon köztük. Ha elmenne, akárki megállíthatná az utcán, és kérdőre vonhatná, hogy miért nincs valamelyik harcoló ala-kulatnál. Rövid úton kivégezhetnék. Egyre többen csapódnak a szervezethez ilyen számí-tásból, mondja Robi. Kezdve mindjárt a kisebbik Megadján, aki katona volt, és egy el-távozás után nem ment vissza a csapattestéhez. Amit azóta állítólag szépen fölmozsol-tak a ruszrik. A kerületnél meg egyelőre biztonságban van, a feleségével és kisgyerekével együtt, a bátyja védelme alatt. Ha egy pincében rejtőzködne, és idegen nyilasok találná-

nak rá, felkoncolnák. Így viszont karszalagja van és puskája, és ő kutatja át a pincéket, ő hoz be katonaszökevényeket.

Renner cserébe azt meséli el, hogy az ő öccse is katona. Aggódik miatta. Eddig jól ment a sora, az egysége nem került harcba. Hónapokig lébecoltak Vácon, a srác egy ot-tani lánynak udvarolt. Lehet, neki jót tett az egyenruha. Korábban nem voltak sikerei a nőknél. Szegény srác, amikor bárányhimlővel feküdt, képtelen volt uralkodni magán, elvakarta a hólyagjait, csupa lyuk az arca. Nemrég átirányították őket a Duna innenső oldalára. Vagyis még mindig nem az oroszok közelébe, hanem tőlük távolabb. Esztergom irányába vonultak.

– Akarsz egy nőt? – kérdezi Robi. – Napok óta nem baszol. Hogy bírod?

– Köszönöm. Megvagyok.

– Neked, aki akkora forgalmat bonyolítottál, szar lehet hirtelen leállni.

– Még bírom.

Robi értelmesebb Lacinál, az máris látszik.

Vajon Laci lesz a gyár kinevezett vezetője? Nem lenne meglepő. Nála van minden kész-pénze, amire a nyilasok még nem tették rá a kezüket, meg némi arany és ékszerek. Egy vaskazettában adta át négy nappal az elfogásuk előtt. Mert Laci makulátlanul őskeresz-tény, és a felesége szintén. A nő korábban a gyárban dolgozott, Renner egyszer-kétszer le-fektette. Egyébként is hozzájárult volna az esküvő költségeihez, de erre való tekintettel az egész cechhet állta. Kérdés, viszontlátja-e még azt a vaskazettát.



– Gyere velem! – mondja Robi, amikor leadják a kulcsot és a szolgálati jegyet. – A zsá-kokkal nem mi foglalkozunk, majd behordatják foglyokkal.

Lemennek a konyha szintjére, és eggyel még annál is lejjebb. Rennerben most áll össze a helyszínrajz: a lejtős telekre épített villa kerti földszintje egy emelettel mélyebben van, mint az utcai. A lenti földszinten van a konyha és a spájz, és ahová lejutnak, az az igazi pince. Láthatólag a nagyobbik részét fogdaként használják. És van raktár, Robi oda vezeti be. Ruhák, nagyjából szétválogatva. A szemébe ötlük egy kék kockás kislánykabát, a lánya mérete. Többen válogatnak, cekkerbe, szatyorba tömik a kiválasztott darabokat.

– Ott, nézzed! Szemüvegek. Hoztunk be mindenfélét, van egypár napszemüveg. Meg vaknak való.

Aha, a szeme körül árulkodó foltok eltakarása végett vételeztet vele szemüveget Robi!

Kicsit persze fura lesz decemberben napszemüveggel járkalni.

Némelyik szár elnyaklott, egyes lencsék repedtek. Nem csoda. De a legtöbb ép. Leve-tették őket pofozás előtt. Vannak tokok is, egyes szemüvegek tokban érkezhettek be. Ren-ner kiválaszt egy bőrrel bevont fémtokot, és rátalál egy szarukeretes napszemüvegre, ami jól illik az arcára. Pirosas barnában látja ezentúl a világot.

– Pardon, szabad még egy gatyát...?

– Parancsolj. Kettőt is vihatsz.

Az előtér felől sikoltás, aztán sírás hallatszik. Robi kinéz, aztán visszaszól:

– Biztos, hogy nem akarsz egyet?

Renner felteszi a szemüvegét, úgy lép ki a raktárból. A gatyákat a hóna alá szorítja. Alig lát többet a villanykörte-nél. Emlékezetére hagyatkozva tart a lépcső felé. A konyhá-ban majd pálinkát.



Renneréket csütörtökön viszik be a gyárból, Irént pénteken lepi meg az aggodalom, hogy valami nem stimmel. Este átmegy egy közös ismerőshöz, hogy megkérdezze, tud-e vala-mit. Tőle értesül, hogy igen, bekövetkezett. Visszaszalad a lakásba, de csak annyi időt tölt ott, míg fehéreneműt, tisztálkodószereket tesz egy táskába. Az ajtót bezárja, és nyugodt lé-pésekkel lemegy a lépcsőn. Odalenn körülnéz: még nincsenek ott érte. Két sarokkal ar-rébb érve tud mély levegőt venni, addig küszködik, hogy megfékezze zihálását.

Másnap sem vonulnak ki Irénért. Szombaton aztán a ház elé gördül egy Wanderer típusú személyautó, és kiszállnak belőle a XII. kerületi szervezet pártszolgálatosai.

Ketten lent maradnak, elállják a kaput. A többiek először meggyőződnek róla, hogy bentről, az udvarból nem lehet-e átjutni másik utcára vagy házba, aztán csöngetnek be a házmesterhez, és kérdezik rá a nagyon magas, nagyon csinos kurvára, aki az ősszel kötözött a címre. És aki mellesleg zsidó.

A házmester útbaigazítja őket, valamint, ha már zsidóügyben járnak, figyelmükbe ajánl egy másik ott lakó nőt is. Doktor Halasné valami mentességre hivatkozva maradt mindaddig a lakásában, de ki nem szarja le ma már a mentességeket?

Fölmennek, becsöngetnek. A házmester letről figyel. Tudja a dolgát, kiabálniuk se kell, utánuk megy a kulccsal.

Vele tartanak azok a nyilasok, akik addig a kaput biztosították. Együtt kutatják át a lakást. Megállapítható, hogy a lakó nemrég még ott volt. A spájzban rátalálnak a sonkára és más élelmiszerekre, a pálinkára. Irén háromfelé osztva rejtette el a pénzt, mind a három rejtékhelyet kikutatják.

A pénz miatt vélik úgy, hogy vissza fog jönni. Úgy okoskodnak, hogy Irén nem értesült Renner beviteléről, és valami más ok miatt ment el hazulról. Ha pedig értesült róla, akkor csak rémületében rohant el, előkészítetlenül. De mihelyt megcsikordul a hasa, és belegondol, mennyi értékes ételmezt hagyott a lakásban, mennyi pénzt, visszajön. Vagy küld valakit, hogy pakoljon össze neki. Nekünk az már pont elég, mondják a nyilasok, kiszedjük belőle, hova bújt a rohadt ribanc.

Wébert, a sofőrt egy másik fiúval visszaküldik a Városmajorba, és, hogy ne menjenek üres kézzel, kicibálják elegáns utcai lakásából doktor Halasné, és beszállítják a nyilasházba.

Szombat van, délelőtt. Ott marad a lakásban Ráki és Bakonyvölgyi testvér. Ráki magas, sötét hajú, jóképű férfi. Azok közé tartozik, akik adnak a megjelenésükre. Ruházata már azelőtt is mindig rendezett volt, hogy a lefoglalt holmiból kezdetet öltözködni. Mindig tart magánál fésűt, és gyakran simít végig a haján, különös figyelemmel egy hosszabbra eresztett, homlokára simuló fürtre. A beszéde ugyancsak gondos, legalábbis, míg el nem ragadja az indulat. Ráki apja falusi tanító, református. Ennek megfelelően az elemi után a sárospataki kollégiumban folytatta tanulmányait, de történt valami, és kicsapták. A családjához, a faluba vissza nem mehetett, Budapestre jött hát, és beállt a Beszárthoz. A Szépilonán kezdett dolgozni. Befogadták: ott mindenki valami másnak készült eredetileg. Hamarosan villamoskocsit vezetett, és az üzemi nyilaskeresztes pártszervezet egyik motorja lett. Mígnem megint történt valami, aminek következtében Ráki sajnálatos módon kikerült a BSzKRT-től. A hatalomváltásig hátralévő években nyúltenyésztésből tartotta fenn magát. Bakonyvölgyi testvér sem Budapesten jött világra. Míg Ráki az ország keleti, ő a nyugati csücskéből érkezett várost hódítani. Fodrásznak tanult, elég ügyesnek bizonyult, bár a vendégeknek, különösen a zsidóknak, kelletlenül gazsulált. Különféle szalonokban fordult meg, és idővel a segítségig jutott. Az utóbbi években a Filmgyárban dolgozott, népszerű művészek frizuráját igazgatta. Tőlük már jobban viselte a leereszkedő bizalmaskodást.

Házasemberek mind a ketten, de gyermekáldás egyikük nászát sem kísérte. Az utóbbi időben, mióta hozzáférhető a zsidó lányok, egyet-egyet megketyyintenek. Nem mintha nem lennének meg e nélkül. Úgy vannak vele, mint télen a disznótorossal: egyszer-egyszer csak rákóstol az ember a hagymás sült vérre. Jóban vannak a fiatal testvérnőkkel is, és ez az egészséges pajtási viszony nem teszi féltékennyé a nejeket. Mindenesetre jelét nem adják féltékenységnak. Rákiné, Bokonyvölgyiné örül szerzeményeinek, a napról napra beérkező új bútoroknak, ruháknak, széptárgyaknak.

Ráki testvér egyebek mellett bizalmas jó viszonyt ápol azzal a Marcsikával, aki korábban a MOM-ban dolgozott, az utóbbi időben pedig Rennernél. Néhány hete, mikor oda telefonált a gyárba, és véletlenül Renner vette fel a kagylót, a gyáros azt mondta, sajnálja, de nem adhatja Marcsikát, mivelhogy éppen dolgozik. Azzal letette. Emiatt Rennernek kiutaltak egy extra verést.

Mikor Wéberék visszaérnek a Városmajor-utca 37.-be, Marcsi és Zsuzsi épp bent van. Megadja Ferenc Marcsit nevezi ki a gyár vezetőjévé. Egyelőre más tennivalója nem lesz,

mint a rovacns: számba venni, hány munkás maradt a gyárban, és minden zsidó eltűnt-e onnan. Hallva, hogy ismeretessé vált Irén lakcíme, és remélhetőleg hamarosan elkapják, a lányoknak kedvük támad megnézni a helyszínt. Visznek magukkal egy kosárka friss péksüteményt, ne éhezzenek a testvérek. Ezért az ötletért sokszor hálát adnak maguknak, mert egy teljes napig várnak Irénre. Közben igazi, minden részletre kiterjedő vizsgálatnak vetik alá az egész lakást, és jóízűen falatoznak, iszogatnak. De vasárnap délfelé már kezd elégük lenni, és azon tanakodnak, meddig érdemes várni. Nem túlzás-e a legnagyobb dologidőben egyetlen cafatért négy nyilasnak strázsát állni? Annyit tán mégsem ér egy rüfke, még a híres fekete Irén se. Meddig vártak volna rá, sose fog kiderülni: vasárnap délfelé Zsuzsi meghallja a cipősarkak kopogását a gangon. Felemelt mutatóujjal inti csendre a többieket. Ráki marad, ahogy már jó ideje, a fotelben ülve. Zörren a zár, nyílik az ajtó. Belép a lány, és meglátja szobájában az idegen férfit. Ugyanabban a pillanatban becsapódik mögötte az ajtó. Visszafordul. Bakonyvölgyi a szobába taszítja. Megtántorodik, de nem esik el. Meglátja az ágyán a két ismerősét.

– Kurva sokat vártunk rád, bűdös kurva.

És még ekkor is próbálkozik: köszön, bemutatkozik a hamis nevén.

– Kuss.

Bakonyvölgyi Károly a lány hajába markol. Amennyit csak tud, a csuklója köré teker belőle, és annál fogva lerántja.

Nincs sikitás. Ütések csattogása, puffanása van. Ráki feláll a fotelből, hogy hasba rúgja.

– Ne – kérleli Irén. – Szépen kérem.

A másik két lány kacag az ágyon.



Irén a tavaszi rendelkezések értelmében lett elbocsátva. Nyár elején aztán távoznia kellett a lakásából is. Elfogadhatatlan volt számára, hogy másokkal összeköltözzön, kijelölt házba vonuljon. Egyedülálló lévén, aki nem volt köteles gyámoltalan idősök vagy kisgyerekek életben maradási esélyeit mérlegelni, hamis okmányokkal elpucolt Budapestről. Hónapokig dekkolt a Balaton mellett, az üdülőövezetben, amely boldog szédületben ünnepelte hirtelen beállt zsidótanságát. Nagyokat úszott, sétált. Úgy leburnult, mint még soha. Egyszer a Budapestet támadó repülőgépek éppen közte és a nap között húztak el, árnyékuk a szemhéját cirógatta. Máskor a vízből nézhette vonulásukat. Csak a gyárat ne érje találat, fohászkodott, Rennert ne érje baj! Hagyta, hogy árja tenyerek vigyék fel bőrére a napolajat, öleljék derekát tánc közben. Feleségül kérte egy ízes beszédű vidéki fiú. Egy igazi Lajos. Komolyan gondolkozott az ajánlaton, a makulátlan családban meghúzódva viszonylag biztonságosan átvészelné, ami a háborúból hátravan. De egy flört erejéig átengedni magát nem ugyanaz, mint hónapokra, évekre, egy teraszon összesimulni majd szétválni nem ugyanaz, mint hitvesi ágyba bújni, közös szekrényekbe pakolni, Lajosnénak lenni. Az ősz beálltával fogyatkozni kezdtek az emberek a tónál, napról napra aggályosabb volt az ott tartózkodás. Érezte, hogy gyanakvó bennszülöttek vizslatják arcát és gesztusait. Egy reggel az utca túloldaláról látta, amint a csendőrök feltartott kezű családát kísérik ki az egyik szállodából.

– Zsidók – mondta valaki mellette. Pont mintha azt mondta volna: egerek.

Irén visszaóvakodott a fővárosba. A Délivásúton Renner várta, és egy fiatal nő, aki, mint kiderült, azóta került a gyárba. Ő vette át a könyvelést.

– Marcsihoz megyünk – jelentette be Renner. – Marcsi volt olyan kedves, és megengedte, hogy nála aludjál. Nem fogunk taxit, itt lakik a közelben.

Úgy mentek hárman egymás mellett a budai utcákon, mint bizalmas ismerősök. Irén tudta, hogy nem borulhat Renner nyakába, és a kezét sem foghatja meg. Már akkor, útközben köszönetet mondott Marcsinak a szállásért.

Marcsi nyilván tud róla, hogy ő zsidó származású. Hát persze, máskülönben miért is ne mehetne a saját lakására vagy szállodába, és miért ne dolgozhatna megint a cégnél?

Abból, ahogyan a kereszteződésekben kanyarodtak, Irén kiérezte, hogy Renner nem azon az estén kísérte Marcsit először haza, és nem először értek egyszerre a kapuhoz, de

ezúttal a férfi nem ment fel a lakásba. Egy táskányi élelmiszert hozott magával, amit a lányoknál hagyott, mielőtt elszetett.

Marcsi férjénél volt, az ő nevét írták ki a lakásajtóra, ám a férj nem volt jelen, szó sem esett róla. Meglehet, a harctérre került vagy hadifogságba, esetleg eltűnt vagy meghalt, anélkül, hogy különösebben fájó sebet hagyott volna maga után. Zsuzsi nevű barátjánője lakott Marcsival, aki szintén az utóbbi hetekben lett a vasgyár alkalmazottja. Korábban a MOM-ban dolgoztak mind a ketten.

– Renner azért jobban megbecsüli az embert – magyarázta Zsuzsi –, de hát ezt te is tudod, Irén. – Úgy nézett Irén szemébe, hogy nem sok kétség maradt, közös tudomásuk szerint mi mindenre terjed ki a vasgyárosnál tapasztalható megbecsülés.

Irén bólintott. Libamájkonzervet ettek, és balatoni fehérbort ittak hozzá. A táska alján selyemharisnyák lapultak. Három pár – kétségtelenül a három lánynak. Marcsi és Zsuzsi fiatalabb Irénnél, de nem sokkal, és elég csinosak mindketten. Marcsi Szelezckyre hasonlít, Zsuzsi Murátira, Irén pedig Karádyra. Rennernek ellenben nem akad megfelelője a honi sztárgarnitúrában. Az átlagnál sokkal magasabb, széles vállú, de hajlott hátú. Arcvonásai olyan élesek, kemények, hogy inkább illene egy western szereplőgárdájába, mint a könnyelműségükben is szeretetreméltó dzsentriket, skatulyából kihúzott katonatisztek, mély érzésű parasztokat szakmányban alakító magyar színészek közé. Mielőtt gyártulajdonossáig vitte, állt maga is gép mellett, ennek emlékeként egyik ujjá hiányzik. Mit ad Isten, pont az egyik gyűrűsujj. Sokszor, miközben valakinek betanít egy fogást a gépen, felmutatja a csonka kezét: így jársz, ha nem az előírások szerint dolgozol.

Megosztoznak a selyemharisnyákon és a libamájkonzerven is. Sokat nevetnek, bár nagyon kell vigyázniuk, nehogy a kerülendő témák közé tévedjenek, és ilyenből számos van.

Vajon szopnak ezek a lányok?, fontolgatja Irén. Vagy odaadásuk abban kulminál, hogy karót lehet a combjuk közé verni?

A lányok kedvesen fogadták, örökre mégse maradhatott náluk. Hétfő este érkezett Budapestre, szerdán már kióvakodott a városba. Másodunokatestvére kereszténynek számít, és a munkahelyén simán el lehet érni telefonon. Megbeszéltek egy találkozót délutánra, a Duna-korzóra.

– Még sose voltál ilyen barna – állapította meg a másodunokatestvér.

– Még sosem nyaraltam ennyit – felelte Irén –, mondjuk kinyaraltam magam egy évre előre is, már ha élek addig. Ha nem, akkor bónuszt kaptam napból – tette hozzá. És lágyan visszamosolygott az előtte elsétáló német katonára. – Na te se valószínű, hogy nyaralsz majd a jövő nyáron, kis pofám.

– Tudok lakásokat – mondta később a másodunokatestvér –, amik üresen állnak. Tudod, a zsidó lakók kimentek belőlük, és valamiért keresztények még nem foglalták el. A legtöbbre persze rögtön lecsaptak, de néhol egy-kettő kimaradt.

– Hogyan?

– Legtöbbször nem lehet tudni. Az egyik esetben véletlenül tudom: egyszerre ketten is rástartoltak, a helyszínen jól összeszólalkoztak. Fenyegették egymást a gangon, befolyásos rokonokra hivatkoztak, ilyen minisztériumban, olyan kormánybiztosságon, akik majd jól elintézik a másikat, képzelheted. Okos enged, számár szenved alapon aztán visszavonult mind a két fél. Mentek máshova, más zsidólakás-címekre. Neked ugye vannak őskeresztény papírjaid? – A pillantása Irén mellére tévedt, oda, ahol a csillagnak kellett volna virítania.

– Derék kislány vagyok – mondta Irén –, a romlatlan magyar vidék virága.

– Akkor jó. Kresz Géza-utca? Mit szólsz hozzá?

– Hú, az jó közel van a vasgyárhoz...

Nem ment ingyen, de Renner finanszírozta az akciót. Végül mindösszesen egy hétig lakott Marcsi budai lakásában Irén. Addigra már tudta, hogy Marcsi és Zsuzsi ugyanazokat a krémeket, kölniket használják, és napra pontosan egy időben szoktak menstruálni. Lelépett, mielőtt hozzájuk igazodott volna. Megölelték, megpuszították egymást, amikor elbúcsúztak.

Renner már másnap délután felugrott hozzá. A szobaajtóban vetkőztette le. Az ágyig nem jutottak el, de a vasgyáros ebben az esetben sem mulasztotta el a kellő pillanatban

megszakítani a közösülést. Az egyik barna combot végigspriccelte térdtől majdnem csípőig. Hosszú volt pedig az a comb, na de a távollét se volt rövid.

Két szeretkezés között referált a gyár helyzetéről. Fölvett egy csomó embert, akikről tudta, hogy zsidók, és hamisak a papírjaik. Máshol nehezen helyezkedhettek volna el. Az viszont, hogy ő ellátja őket a munkaviszonyt tanúsító okmánnyal, ráadásul olyan üzemenben, ami igazoltan a Honvédség beszállítója, növeli a biztonságukat. A megrendelések nőnek, munkaerőre tényleg szükség van. Az újonnan jöttek egy részét a régebbi alkalmazottak ajánlották be, még szocdemek is vannak köztük. Legalább komoly emberek, akik nem hajlamosak könnyelműségre. Arra sem mulasztott el kitérni, mennyire elégedetlen azzal, ahogy Marcsi a könyvelést intézi. Irénnek a nyelve hegyén volt a kérdés, hogy más tekintetben mennyire elégedett Marcsival a vasgyáros, ehelyett inkább azt mondta: – Majd belejön, kis türelem kell. Igazán helyes lány.

– Az, jóra való. Néhányszor elvittem táncolni. Neki se árt egy kis szórakozás.

– Jól tetted. Gondolom, ügyes a parketten. Kicsi és fürgé.

– Az. De az írást, azt nem szeretem – folytatta a vasgyáros.

– Ha muszáj, majd gyakorolja – hangzott Irén válasza. Combja a vasgyároson keresztbe vetve feküdt, épp alkalmas helyen ahhoz, hogy megtapasztalja a megint kezdődő merevedést.

– Lehet, hogy semmi bajom nem lenne a Marcsi betűivel, ha nem szoktam volna hozzá a tiedhez. Sose gondoltam volna, hogy ilyen kifejező lehet egy *a* betű. Vagy egy *g*. Hogy megjelenik bennük az egyénisége annak, aki papírra tette őket. Még az arcodat is felidézük.

– Miért, milyenek a betűim?

– Valamiféle szexepiljük van. Néha, ha Marcsi oldalai után visszalapoztam a könyvben, és nézegettem a te bejegyzéseidet, azon kaptam magam, hogy erekcióm van.

– Óh, ne mondja, főnök úr...

– De mondom. Látom a 2-esed vonalát, és megérezem a parfümöd szagát. És az időtényezőről még nem beszéltem: az a lány fiatalabb nálad, az írása mégis húsz-harminc évvel régebbinek tűnik. Mintha nem villanyfény mellett körmölné, hanem petróleumlámpánál! Mintha nem lennének körülöttünk modern házak és bútorok és gépkocsik!

A vasgyáros szereti az autókat és a motorkerékpárokat. Irénnek pedig titkos vágya, hogy egyszer majd felülhessen mögé a motorra. A mellével a hátára simulhasson, a derekát ölelje. Az oldalkocsiba kevésbé vágyik. Évekkel korábban, amikor a Felvidéket visszacsatolták, Renner beültette a feleségét, a lábát pokróccal betakarta, és motoros körutazásra vitte. Azután lett terhes az asszony, és született a kislányuk. Később, Erdély visszacsatolásakor a Honvédség a motorral együtt vonultatta be Rennert, úgy vették ki részüket a megszállásból. Akkor nem nő ült az oldalkocsiban, hanem egy vigyori baka.

Így támadt a vasgyárosnak az az ötlete, hogy ha Irén már úgymint itt van a közelben, vezesse megint ő a könyvelést. Irén hiába figyelmeztette, hogy Marcsi megbántódhat, és hogy ő a viláért sem szeretné megsérteni ezt a jólelkű lányt. A vasgyáros azt mondta, a számokkal végképp nem lehet viccelni, és volt rá példa, hogy Marcsi elrontotta az összesítéseket. Erre föl ajánlotta Irén, hogy majd ő elkészíti piszkozatban a könyvelést, Marcsi pedig átvezeti a tisztázatba. Ráér, legalább nem jön ki teljesen a gyakorlatból. És akkor legalább a számok stimmelni fognak, végül is az üzleti könyvek esetében az az elsődleges. Az írásjegyek tekintetében pedig a vasgyáros egy időre szállítsa lejjebb az igényeit. – Képzeld csak el, ha hivatalos ellenőrzés jön, és meglátják, hogy szeptemberben újra megjelenik az az írás, ami márciusban eltűnt...!



Már tudják, hogy doktor Halasné lakásában van telefon, onnan szólnak be a Városmajor-utcába. Beröppent a madárka, jöhet a kocsis. Irént nem kötik meg, vannak elegendően, hogy közrefogják. Mindegyik férfi alacsonyabb nála. Ráki kihúzza magát, úgy már egyforma magasak. Néhány lakó kidugja a fejét. Megnézik a lekísérést. Egy öregasszonynak, aki épp kapaszkodik fel a lépcsőn, és közelről bámul az arcába, Irén, maga se tudja miért, köszön: – Viszontlátásra, Böbe néni.

– Jónapot – csóválja fejét az öregasszony.

Wéber a volánánál, Ráki mellette, Bakonyvölgyi és Fehérhegyi János hátul foglal helyet. Marcsi Ráki ölébe ül, Zsuzsi Fehérhegyiébe, Irén Bakonyvölgyiébe. Mindenki cigarettázik, csak Irén nem, a Wanderer nyomban megtelik füsttel. Ez nem az úriemberek dohányja, ez a honvédeknek gyártott cigaretta.

Mikor kikanyarodnak a Nagykörútra, Irén megkérdezi: – Most meg fognak ölni?

– Miért, cica, mit vártál? – kérdez vissza Marcsi.

– Azt te csak szeretnéd – adja meg a maga választát Ráki, hátrafordulva, és a füstöt Irén arcába fújva. – Nemsokára alázatosan könyörögsz egy golyóért. De előre megmondom, nem kapod meg.

– Az a szabály, hogy minden fogolynak húsz perc szenvedés jár. Akkor is, ha nagyon sokan vannak benn, ha hullafáradtak vagyunk, ha az illető egy félhalott öreg vagy egy kisgyerek. Húsz percnél kevesebb kínzással senki nem ússza meg. De neked tízszer húsz perc jut, legalább. Amennyi gondot nekünk okoztál.

– Le lesz szakítva az összes körmöd. A Gáll Gyurka kezkeskedik róla.

– De csak miután szögeket vertünk alájuk.

– Újságpapírt tömünk az ujjaid közé, és meggyújtjuk.

– Petrik Sári kiszedi a szemedet.

– De csak miután végignézted a szerelmes Rennered halálát.

Bizonyos értelemben ez jó hír: Renner életben van.

A Lánchídon mennek át. A dunai panoráma elvonja a figyelmet a fogolyról. Az Alagútba nem hajthatnak be, német katonák elterelik őket. Wéber a Tabán felé kerül.

– Bunkert csinálnak. Hordják befelé a muníciót.

– Lehet, hogy már az újfajta fegyver is megérkezett – mondja Bakonyvölgyi. – Az a sugárkibocsátó.

– Olyan is van, ami mínusz háromszáz fokos hideget irányít a célra. Az ellenség azon veszi észre magát, hogy darabokra tört, mert megfagyott két mozdulat között!

– Kár, hogy nem fogom látni – mondja Fehérhegyi János. – Holnap indulunk Nyugat felé.

– Helyes! Rátok, ifjakra nagy szükség van.

– Azért ezt a kurvát megbaszom még búcsúzóul.

– Kapd el gyorsan, mielőtt a páter gumibottal megköpüli.

– Igaz is, ma lakodalom van.

– Úgy van, esketünk. Ünnepel a kerület.

A Wanderer a Krisztina-körútra fordul. Bakonyvölgyi nagyot szív a cigarettáján. A fényesen felizzó csikket Irén kezén nyomja el. ■ ■ ■

Zoltán Gábor kötetei: *Vásárlók könyve* (novellák, 1997), *Erények könyve* (novellák, 1999), *Szőlőt venni* (regény, 2001), *Fekete bársony* (regény, 2008). Budapesten született 1960-ban. Abban a templomban keresztelték, ahol nem sokkal korábban Kun páter prédikált.